

Achtergrondmateriaal Autisme - ASS

Autisme en ADHD lijken in een aantal zaken op elkaar, maar hebben een eigen oorzaak en aanpak.

ADHD	Autisme ASS
Rusteloos en druk gedrag door uitwendige prikkels	Rusteloos en druk gedrag weerspiegelt interne verwarring
Concentratieproblemen door uitwendige prikkels en gebrek aan organisatietalent	Concentratieproblemen door ontbreken van duidelijkheid en geen samenhang zien
Bij toename concentratie verbeteren sociale vaardigheden	Bij toename concentratie komt sociaal onvermogen sterker naar voren
Wanneer impulscontrole beheersbaar is, verloopt informatieverwerking beter	Sociale informatieverwerking is blijvende handicap

Oorzaak en gevolgen van Autisme (Autisme Spectrum Stoornis, ASS)

De oorzaak van Autisme is nog niet echt duidelijk. Men vermoedt een stoornis in de ontwikkeling van de hersenen die gevolgen heeft voor het verwerken van (vooral sociale) informatie. Geschat wordt dat erfelijkheid in 80-90 % een rol speelt in de vorm van een kwetsbaarheid voor het ontwikkelen van de stoornis. Dikwijls ziet men in families van kinderen met Autisme veel varianten van deze stoornissen, in de verschillende gradaties van sociaal een beetje onhandig tot het zuivere Autisme.

Autisme kan een grote invloed hebben op het dagelijks functioneren van het kind, met name op sociaal gebied. De opvoeding van het kind vergt een behoorlijke inspanning en heeft vaak zijn weerslag op het hele gezin.

1

Gevolgen voor het kind

Voor het kind betekenen de gevolgen van Autisme vaak een ernstige beperking in het dagelijks functioneren. Dit is uiteraard afhankelijk van de samenstelling en de ernst van de stoornis. Kinderen met Autisme zijn door hun problemen in de sociale omgang vaak heel onzeker en eenzaam. Angsten komen bij hen meer dan gemiddeld voor. Op school functioneren deze kinderen vaak onder hun intelligentieniveau. Vrienden maken en vriendschappen onderhouden is voor deze kinderen een extreem moeilijke opgave.

Gevolgen voor het gezin

Voor ouders van kinderen met Autisme is het ontbreken van een echte wederkerigheid in de relatie met het kind vaak een teleurstellende ervaring. Het opvoeden vraagt van hen een meer dan gemiddelde inzet. Intuïtief hebben ouders hun aanpak vaak al wel aan de problemen van het kind aangepast. Bij buitenstaanders ontlokt dat vaak de opmerking dat zij hun kinderen te veel beschermen.

Vaak hebben kinderen met Autisme door hun naïviteit ten opzichte van de sociale omgeving langer dan andere kinderen leiding en bescherming van hun ouders nodig. De broertjes en zusjes krijgen daardoor weleens te weinig aandacht. Ook zij ervaren het gebrek aan wederkerigheid in de relatie. Verder worden spontane gezinsgebeurtenissen vaak vermeden of in de war gestuurd door het kind met Autisme, dat er niet /slecht tegen kan de gewone regels en ritmes te doorbreken.

Gevolgen op school

Het kind met Autisme kan zich minder makkelijk afstemmen op verwachtingen van de omgeving. Het is belangrijk dat leerkrachten van deze kinderen zich dat realiseren en dat ze inzien dat het starre gedrag wordt geleid door angst en geen kwestie is van koppigheid.

Diagnose van Autisme

Autisme is een kinderpsychiatrische diagnose die (nog) niet is vast te stellen aan de hand van exacte gegevens. De diagnose wordt gesteld aan de hand van systematisch verkregen gegevens van de begeleiders, leerkrachten en bevindingen uit onderzoek van diverse deskundigen uit de medische en psychologische beroepsgroep. Doorgaans wordt de diagnose door een arts gesteld en vindt er, vooral ook als er medicatie wordt voorgeschreven, een lichamelijk onderzoek plaats.

Psychiatrische classificatie

Formeel zijn klassiek autisme, de stoornis van Asperger en PDD-NOS psychiatrische stoornissen, die worden gesteld op basis van het wereldwijd gebruikte DSM-classificatiesysteem (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) dat wordt uitgebracht door de Amerikaanse vereniging voor Psychiatrie. De diagnose autisme (spectrumstoornis) mag uitsluitend door een psychiater of geregistreerd GZ-psycholoog worden gesteld.

Sinds 2016 is het nieuwe handboek voor psychiatrie de DSM-5 gelanceerd. In deze gloednieuwe versie verandert er veel voor de diagnose autisme. De huidige diagnoses PDD-NOS, Asperger en Klassiek Autismen worden samengevoegd onder de noemer Autism Spectrum Stoornis (ASS). Daarbij kan worden aangegeven of het gaat om een milde of ernstige mate van autisme. Een belangrijke wijziging is verder dat de huidige drie criteria voor autisme worden vervangen door twee criteria:

- 1) beperkingen in de sociale communicatie en interactie
- 2) repetitief gedrag en specifieke interesses

2

Bijkomende problemen

Naast de kernproblemen van Autisme - de neiging zich afzijdig te houden van sociale contacten en daardoor minder goed gevoel voor het omgaan met anderen, inclusief de angst daarvoor - zijn er vele soorten bijkomende problemen. Mogelijke bijkomende problemen:

- **Zintuiglijke verwerking**

Veel kinderen met Autisme verwerken zintuiglijke prikkels zoals zien, horen en voelen op een afwijkende manier. Soms te sterk en soms te zwak dan zijn ze hyper of hypogevoelig voor informatie die via ogen, oren of huid binnenkomt. Dat kan voor veel problemen zorgen. Denk bijvoorbeeld aan het niet goed voelen van temperatuurwisselingen en het instellen van badwater.

- **Eetproblemen**

Deze kunnen ontstaan door de afwijkende manier van verwerken van zintuiglijke prikkels. Het eten kan als aangenaam maar ook als zeer onaangenaam ervaren worden. Vanuit de sterke behoefte aan routines of rituelen kan een meer of minder stereotiep eetpatroon ontstaan. Het kind wil bijvoorbeeld de maaltijd graag elke dag op hetzelfde tijdstip en wil altijd op dezelfde plaats aan tafel zitten. Doordat kinderen met Autisme vaak focussen op kleine details kan ook hierdoor het eetpatroon beïnvloed worden. Ze willen niet eten van een ander bord met ander bestek of ze willen niet dat het vlees de groenten raakt. Soms weigeren kinderen iets te eten of te drinken waar ze voorheen geen probleem mee hadden. Het is mogelijk dat ze dan een koppeling maken tussen een onaangename ervaring en een detail. Bijvoorbeeld een kind dat zijn tong verbrandt aan de spinazie en daarna niets groens meer wil eten.

Ook kan het zijn dat kinderen geen honger of juis "vol" gevoel hebben of problemen met smaak of textuur van voedsel.

- Problemen met ontlasting/ urine

Kinderen met een Autisme spectrumstoornis, waaronder ook Autisme valt, hebben nogal eens problemen met hun stoelgang. Vaak is de oorzaak verstopping. Verstopping kan ontstaan als een kind een keer een pijnlijke ervaring heeft gehad met het naar de wc gaan, en daarna bang is geworden om te poepen. Het kind houdt zijn ontlasting op, waardoor het zich ophoopt in de darmen en harder wordt. Zo kan overloopdiarree ontstaan: het kind verliest onvrijwillig ontlasting. Kinderen kunnen hier angstig, somber of opstandig van worden. Gedragstherapie kan helpen dit probleem op te lossen, naast het behandelen van de obstipatie zelf.

Ook hebben ze vaker dan andere kinderen problemen met (bed)plassen. Als deze incontinentie voor urine niet veroorzaakt wordt door een lichamelijke afwijking, bijvoorbeeld in de urinebuis, kan het vaak met een gedragsmatige aanpak verbeteren.

- Slaapproblemen

Autisme is zelf geen oorzaak van slaapproblemen. Maar toch hebben kinderen met Autisme er soms last van. De wetenschap heeft nog geen antwoord op het feit dat kinderen met Autisme vaak slaapproblemen hebben. Als oorzaak van slaapproblemen wordt vaak genoemd:

- ✓ Angst, niet veilig voelen, te veel stress
- ✓ Obsessief piekeren
- ✓ Het gevoel geen controle te hebben over de situatie
- ✓ Het concept gaan slapen niet ten volle begrijpen
- ✓ Hypergevoelig zijn voor omgevingsgeluiden, geuren, visuele prikkels, textuur van de stof van de nachtkledij of lakens
- ✓ Gevoelig zijn voor voedingsmiddelen zoals suiker of cafeïne
- ✓ Te weinig melatonine aanmaken

Slaapproblemen zijn hardnekkig en gaan meestal niet vanzelf over.

- Spraak-taalproblemen

Bij veel kinderen met Autisme is er een afwijkende spraakontwikkeling. Soms komt de spraak pas laat op gang. Vaak is er door een afwijkende intonatie van de stem een 'ouwelijk' spraakgebruik. Meestal wordt taal door hen te letterlijk genomen.

- Intelligentie

Volgens de laatste onderzoeken heeft 15-20% van de kinderen met een Autisme spectrumstoornis ook een verstandelijke beperking. Waarschijnlijk ligt dit percentage bij klassiek Autisme iets hoger. Hoe hoog het percentage is bij Autisme is niet duidelijk. Er wordt al 60 jaar onderzoek naar gedaan naar dit soort percentages. De uitkomsten zijn erg afhankelijk van de diagnostische criteria en het niveau van functioneren.

- Motoriek

Veel kinderen met Autisme bewegen zich houterig. Op jonge leeftijd wordt de neiging gezien op de tenen te lopen of met de armen te 'fladderen'.

- Problemen met executieve functies

Onder executieve functies (EF), een term vanuit de neuropsychologie, worden de hogere controlefuncties van de hersenen verstaan. Executieve functies zijn lastig eenduidig te definiëren omdat het meerdere verschillende deelfuncties omvat. Ze hebben een controlerende en aansturende functie. Voorbeelden zijn:

- ✓ vermogen het eigen gedrag, handelingen/gedachten op tijd te stoppen (responsinhibitie)

- ✓ vermogen om flexibel van de ene situatie naar de andere te gaan (flexibiliteit)
- ✓ vaardigheid om informatie in het geheugen te houden om de taak te voltooien (werkgeheugen)
- ✓ Regelfuncties

Deze zijn vooral nodig bij het verwerken (coördineren en organiseren) van nieuwe en complexe informatie. Met deze functies bepaalt een individu het doel van zijn handelingen en gedrag, schakelt hij afleidende factoren uit, plant hij de volgorde van handelingen, voert hij de taken die daarvoor nodig zijn stap voor stap uit en controleert hij het effect, waarbij hij ook rekening houdt met mogelijke toekomstige effecten. Hij reguleert er de emoties, motivatie en alertheid mee en laat ervaringen uit het verleden meespelen bij de verwachtingen over en beslissingen voor de toekomst. Ook bijsturing van gedrag en corrigeren van fouten hoort hierbij. Bij een kind met autisme zijn deze functies beperkt.
- ✓ Innerlijke spraak

Een van de instrumenten die de regelfuncties gebruiken om hun werk te doen is de innerlijke spraak. Dit is een vaardigheid die kinderen, als het goed is, vanzelf ontwikkelen. Als kleuter praten zij hardop in zichzelf, in de jaren daarop steeds zachter, tot dat zij aan het eind van de lagere school alleen 'in gedachten' met zichzelf praten, onhoorbaar voor anderen. Innerlijke spraak is een belangrijk middel om ons gedrag te reguleren: we gebruiken het onder meer als we ons willen beheersen, als we plannen maken en als we voor onszelf nagaan of een opgelegde regel redelijk is. Bij kinderen met Autisme loopt de innerlijke spraak vaak achter bij leeftijdgenoten.

Behandeling en aanpak van Autisme

Er is geen behandeling bekend die Autisme doet verdwijnen. De behandeling bestaat, net als bij de meeste kinderpsychiatrische aandoeningen, uit een combinatie van voorlichting, medicatie, opvoedingsondersteuning, begeleiding op school en psychotherapie in de vorm van gedragstherapie en/of sociale vaardigheidstrainingen. Vaak hebben mensen met autisme hun leven lang ondersteuning nodig, ook bij wonen. Voor sommigen betekent dat 24-uurs zorg en intensieve ondersteuning en voor anderen enkele uren per week begeleiding. Er zijn mensen met autisme die geheel zelfstandig wonen, waar nodig met aanpassingen in de woning. Voor jeugdigen en volwassenen met autisme is het vaak een zoektocht om een passende woonvorm te vinden.

Voorspelbaarheid

Belangrijk punt is om de omgeving van het kind zo voorspelbaar mogelijk te maken, om angsten te voorkomen. De omgeving zal zich moeten aanpassen aan de problemen van het kind met Autisme en niet andersom. Het kind zal moeten worden begeleid om stapje-voor-stapje te leren omgaan met onzekerheid. Van de personen om het kind heen wordt gevraagd veel voor het kind te verduidelijken en veel geduld te hebben met driftbuien en agressiviteit.

Medicatie

Medicatie wordt gegeven om de bijkomende problemen zoals angst, depressie of agressie te verminderen. Soms wordt het medicijn Ritalin voorgeschreven om de aandacht en concentratie te verbeteren.

Veelinzet

Het vereist veel inzet voor begeleiders om de omgeving aan te passen aan het kind met Autisme. Die inzet is alleen mogelijk bij voldoende begrip voor de problemen en het ontstaan

Autisme begeleiden

Vroeg in de ontwikkeling van een kind is er al sociale wederkerigheid in 'gesprekken' tussen ouders/begeleiders en kind. Heel jonge kinderen begrijpen al dat er een verband is tussen hun gedrag en jouw reactie. Rond acht maanden beginnen ze bijvoorbeeld dingen aan te wijzen. Kinderen van nauwelijks een jaar oud kunnen al heel wat communiceren zonder dat ze spreken. Het grote probleem bij kinderen met Autisme is de moeilijkheden met de ontwikkeling van die communicatie. Bij hen kunnen er al van in het prille begin problemen zijn. Sommigen huilen veel en lijken ontroostbaar. Andere baby's maken nauwelijks oogcontact. Weer andere zijn ongewoon rustig, huilen nauwelijks en lijken altijd tevreden.

Bewust van communicatieprobleem

Niet kunnen aangeven dat er iets is, kan wijzen op een communicatieprobleem. Gewone kinderen voelen intuïtief aan dat mama komt als ze huilen. Kinderen met Autisme moeten leren dat de omgeving dankzij communicatie kan worden beïnvloed. Goedkeurings- en afkeuringssignalen worden vaak niet opgepakt. Vaak is een "overdreven- versterkt" signaal nodig zodat men het oppakt. Geboden en verboden worden vaak niet goed opgepakt, gaan het ene oor in en andere uit. Of worden juist rigide uitgevoerd.

Door de verbale overvloed van begeleiders, gaat de boodschap vaak verloren.

Vraag je eens af als je boodschap niet overkomt: wat was te moeilijk of onduidelijk voor het kind? Hoe kun je jouw boodschap/ communicatie aanpassen?

Leervan ouders

Kinderen met Autisme ontwikkelen vaak een eigen, ongewone manier van communiceren. Ouders, en anderen die de baby met Autisme al vanaf de geboorte kennen, groeien mee met deze communicatie. Zij begrijpen het kind heel goed, maar beseffen niet altijd dat het kind een geheel eigen wijze van communiceren heeft uitgevonden. Maak daarom gebruik van deze kennis en sluit aan op dit communicatiepatroon. Vraag ouders en observeer hoe men communiceert.

5

Spelen / omgaan met vrije tijd

Kinderen met Autisme spelen niet zoals andere kinderen. Om met andere kinderen te kunnen spelen moet een kind kunnen communiceren en sociaal gedrag kunnen begrijpen. Het moet ook verbeelding hebben om de werkelijkheid na te spelen.

Gewone kinderen zijn in de ogen van kinderen met Autisme vaak onvoorspelbaar. Deze kinderen hebben het moeilijk in de voor hen chaotische wereld. Ze proberen dan ook om orde te scheppen in die overdaad aan prikkels. Zo willen ze dat voorwerpen op een vaste plaats staan: de stoelen netjes onder de tafel, het tapijtje naast de salontafel, een bijzettafeltje onder de tv en zo verder. Die drang noemen wij weerstand tegen verandering, maar voor hen is het een houvast. Ontneem hen dat houvast niet.

Omdat kinderen met Autisme het spel, de taal en de lichaamstaal van gewone kinderen moeilijk begrijpen, verkiezen ze duidelijke activiteiten en voorspelbare dingen boven de omgang met mensen. Dit kan leiden tot gedrag dat op het eerste gezicht storend lijkt. Computerspellen zijn erg voorspelbaar en daarom vaak geliefd.

Begrip en geduld

Vergeet niet dat ieder kind, net als alle andere kinderen zijn sterke en minder sterke kanten heeft, en behoefte heeft aan zoveel mogelijk ondersteuning, geduld en begrip van zijn omgeving.

Door uzelf goed te verdiepen in deze stoornis krijgt u meer inzicht in wat u van het kind kan verwachten, waardoor u beter kan aansluiten bij het kind. Zodoende kunt u het kind beter helpen om zelfstandig te worden en succeservaringen op te doen, zowel binnenshuis als er buiten. Daarnaast kan veel kennis over Autisme bijdragen aan het verminderen van spanning bij jouzelf en bij andere groepsleden.

Algemene aanpak

De basisvaardigheid van het geven van begeleiding gaat altijd om:

- Zelfvertrouwen bevorderen
- Structuur bieden (ruimte, regels en persoon)
- Feedback geven (gewenst / ongewenst gedrag)
- Luisteren en kijken naar jongeren.

Dit geldt voor alle jongeren, met of zonder beperking.

Kinderen met een Autisme spectrumstoornis hebben baat bij een dagelijkse routine rondom maaltijden, huiswerk en bij het naar bed gaan. Daarnaast houden ze ook van specifieke regels en structuur, waarbij voorspelbaarheid zorgt voor minder stress en minder verwarring.

Als begeleider kunt u onder meer:

- ✓ Zorgen voor orde, regelmaat en structuur in alle dagelijkse zaken.
- ✓ Nieuwe dingen stap-voor-stap invoeren en voorspelbaar maken.
- ✓ Kinderen op situaties voorbereiden / het voorstructureren en visualiseren- voordoen
- ✓ Terughoudend zijn met het uiten van expressieve gevoelens. Emoties zorgen voor verwarring bij het kind en worden vaak niet begrepen.
- ✓ Communiceer: stellend, zakelijk-neutraal en wat verwacht je wé!?
- ✓ Niet het kind onverwachts aanraken.
- ✓ Geef concrete gedragsinstructies, en geef die stap voor stap. Check of de informatie goed is overgekomen.
- ✓ Waarom-vragen vermijden. Het maakt het alleen onduidelijker voor het kind.
- ✓ Bij uitjes en andere bijzonderheden afspraken maken per dagdeel en de tijd nemen om dit met het kind te bespreken. Dat bespaart veel onrust.
- ✓ Ze hebben veel baat bij verbale (en geen non-verbale) manier van leren en opvolgen van opdrachten. Daarnaast werkt een directe, korte en eenduidige manier ook goed.
- ✓ Mensen met Autisme vinden het vaak lastig om het 'grote plaatje' te zien. Ze zien vaak alleen een onderdeel en niet het geheel. Ze zijn er daarom bij gebaat om opdrachten op te splitsen en onderdelen één voor één toe te voegen.
- ✓ Visuele ondersteuning, zoals schema's, picto's en andere geschreven ondersteuning bij het organiseren, kan het kind helpen.
- ✓ Achtergrondgeluiden, zoals het tikken van de klok, tikken van de verwarming, etc., kunnen het kind afleiden bij slapen en activiteiten.
- ✓ Kinderen met Autisme ontwikkelen zich langzamer. Verwacht dus niet dat het kind zich gedraagt naar zijn kalenderleeftijd.
- ✓ Probeer erachter te komen waar het kind gespannen van wordt, en probeer deze dingen of situaties te vermijden.
- ✓ Bereid het kind goed voor op moeilijke situaties, en probeer aan te geven hoe hij met zo'n situatie kan leren omgaan.
- ✓ Als het kind de sociale regels niet goed begrijpt, kunt u hem uitleggen waarom bepaald gedrag in een bepaalde situatie verwacht wordt. U kunt het kind leren hoe te reageren in sociale situaties, bijvoorbeeld als het aan iemand wordt voorgesteld. Moedig het kind aan om met andere mensen te praten en prijs het als het gelukt is. Leg ook uit waarom het belangrijk is.
- ✓ Oefen activiteiten waarbij het belangrijk is om de beurt iets te doen.
- ✓ Help het kind zich in gevoelens van anderen te verplaatsen, bijvoorbeeld door rollenspellen en het bespreken van menselijk gedrag in films of op televisie.

Standaard stappen tav omgaan met lastig gedrag

- Wat is de mogelijke boodschap

Doe niet zo Auti. Omgaan met autisme

Lia van Loo © 2022

- Zoek positief gedrag om te belonen (omdenken)
- Zoek een andere (leukere) manier om op de jongere te reageren
- Leer de jongere/ de ouders/thuissituatie kennen

Er is geen pasklaar antwoord, elke jongere is uniek!

Omgaan met vrije tijd

Vrije tijd betekent dat je zelf mag bepalen wat je doet, alleen of met anderen. Het belangrijkste doel van vrije tijd is: **ontspanning**. Wat men doet om die ontspanning te vinden is afhankelijk van de talenten, interesses en de hoeveelheid vrije tijd je hebt. Afhankelijk van de leeftijd hebben mensen andere verwachtingen. Hieronder een overzicht van vaardigheden die van jongeren worden verwacht:

Kiezen

Het aantal activiteiten dat men in de vrije tijd kunt gaan doen is oneindig groot en dat maakt het er niet altijd makkelijker op. Soms kan men zich ook moeilijk om een voorstelling te maken van een activiteit of club. Door zoveel mogelijk dingen te proberen (bv. proeflessen), kan men ontdekken waaraan men het meeste plezier beleeft.

Beginnen en stoppen

Mensen met autisme vinden het vaak moeilijk om op gang te komen. En als ze eenmaal met iets bezig zijn, is het misschien lastig om er weer mee op te houden. Stoppen is soms echter onvermijdelijk, bijvoorbeeld als men een afspraak heeft. De timerfunctie van de telefoon kan handig zijn om de tijd af te bakenen. Die kan een duidelijk signaal laten geven als de tijd voor bepaalde activiteit (bijna) om is. Veel jongeren kunnen wel klokkijken, maar hebben weinig tijdsbesef. Door dit zwak ontwikkeld tijdsbesef en tijdsperspectief en onvoldoende overzicht hebben, “overvallen” situaties, zoals moeten stoppen hen vaak. Met soms angstige, koppige of zelf boze reacties tot gevolg.

Flexibiliteit

Vaak vindt men het moeilijk als men niet kan gaan doen wat men van plan was. Bijvoorbeeld omdat de persoon met wie men iets zou gaan ondernemen op het laatste moment afzegt. Om dit soort momenten minder vervelend te maken, kan men een lijstje maken van dingen die men in zijn eentje kan gaan doen, zoals een film kijken of gamen. Gaat een afspraak niet door, dan kan men dit lijstje tevoorschijn halen.

Autisme, pubertijd en vrije tijd

Aandachtspunten in deze turbulente leeftijdsfase. Net als bij gewone jongeren is de pubertijd een verwarrende tijd waar emoties en hormonen een rol gaan spelen. De wereld wordt (nog) minder voorspelbaar.

Afspreken

In de pubertijd verandert er veel, óók de manier waarop door leeftijdsgenoten vrije tijd wordt doorgebracht. Betekende ‘afspreken’ op de basisschool meestal dat je bij iemand thuis met speelgoed ging spelen, in de pubertijd is de betekenis veel minder duidelijk. Veel jongeren houden van ‘chillen’, dat wil zeggen urenlang bij elkaar zitten kletsen en/of naar muziek luisteren. Een doel is er meestal niet. Mensen met autisme vinden deze manier van vrije tijd doorbrengen vaak niet prettig en gaan liever iets ‘duidelijks’ doen zoals muziek maken, tekenen, zwemmen of computerspelletjes. Deze activiteiten kan men desgewenst ook ondernemen met andere jongeren met autisme.

Erbij horen

Of je erbij hoort of niet hangt in de pubertijd af van subtiele, soms onnavolgbare zaken. De kleinste

afwijking van de norm - bijvoorbeeld op het gebied van gedrag, spraak of kleding - kan voldoende zijn voor uitsluiting. Sommige jongeren met autisme zijn bereid om heel ver te gaan om toch maar bij een in hun ogen populaire groep te kunnen horen. Leeftijdsgenoten voelen dit aan en maken er soms misbruik van. Het komt bijvoorbeeld voor dat zij een jongere met autisme vervelende klusjes laten opknappen of zelfs strafbare dingen laten doen. Ook seksueel misbruik van jongeren met autisme komt voor.

Verslaving

Sommige jongeren vinden het stoer om verdovende middelen uit te proberen, zoals alcohol en drugs. Of ze ontvluchten met deze middelen hun problemen. Hierdoor worden hun problemen uiteindelijk natuurlijk alleen maar groter, want aan deze middelen kan men makkelijk verslaafd raken. Het kan goed zijn om samen voorlichtingsmateriaal te lezen over alcohol en drugs, zodat men weet wat er allemaal op de markt is, wat het met je lichaam doet en wat de risico's zijn.

Gamen en internet, vloek of zegen?

Internet heeft grote voordelen. Soms is het voor jongeren bijvoorbeeld een onuitputtelijke bron van informatie over onderwerpen die hen interesseren. Of wellicht onderhoudt men leuke sociale contacten via specialistische fora of online games.

Maar internet kan ook een probleem zijn. Bijvoorbeeld als men andere belangrijke dingen in het leven - zoals school, werk, gaat verwaarlozen doordat continue online te zijn. Denk je dat een jongere door internet en/of gamen in de problemen dreigt te raken, maak dan samen een dagschema en zorg dat er voldoende tijd vrijgemaakt wordt voor andere belangrijke dingen. Lukt dit niet, dan is het raadzaam om professionele hulp te zoeken.

Kortom het begeleiden van kinderen/ jongeren met autisme is niet even simpel. Het vraagt veel van je geduld en begrip. Maar hoe mooi is het om deze mensen een plek te geven in onze scouting. Ze hebben iets moois toe te voegen.

8

Heel veel succes!

Lia van Loo.